

Анатолій Музика

ЗНИЩЕННЯ ДУХОВНОЇ ЕЛІТИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЯК НАПРЯМ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ МОСКОВІЇ ТА ЇЇ СПАДКОЄМЦІВ

1. Мета моєї оповіді – на ґрунті окремих історичних споминів «зав’язати вузлики на пам’ять», в основному для молоді. Та й для себе. Як вийде, то й добре.

Агресивна, ворожа і злочинна протидія на тернистому шляху незалеження України завжди була в арсеналі політичних пріоритетів московії. Передусім це відображено у її систематичних фальсифікаціях історії. Йдеться, зокрема, про переписування літописів і привласнення поняття «Русь», яке відображає етнічну спільноту українців (зокрема русинів) та фіксування його у назві – російська імперія, росія. Про суспільну небезпеку подібної патології Джордж Орвелл у своїй антиутопії «1984» мудро нагадував і заздалегідь попереджав: «Хто контролює минуле, – проголошувало партійне гасло, – той контролює майбутнє; хто контролює теперішнє, той контролює минуле» [1, с. 36].

Чудово розуміючи значення мови у формуванні національної ідеї і державотворення, за царизму в росії було ухвалено Валуєвський циркуляр (1863 р.), а потім Емський указ (1876 р.), що забороняв українство в росії [2]; останній втратив чинність лише у жовтні 1905 р. Криміналіст М. П. Чубинский наголошував: «...для переважної більшості націй найважливішою і суттєвою ознакою, демаркаційною лінією, що відокремлює одну націю від іншої, є власне мова. Іншої, більш задовільної ознаки немає» [3, с. 6].

Історія переконливо свідчить, що для досягнення своєї мети московія постійно нищить українську ідентичність, на захисті якої стояла і стоїть духовна еліта нашого народу. Це і Тарас Шевченко, й Іван Франко (якби дожив до радянщини, з огляду на факти біографії неодмінно став би жертвою репресій) і Леся Українка (аналогічна доля спіткала б і її – достатньо поеми «Бояриня»).

В історичному вимірі перелік патріотичних особистостей, що поставали до і після згаданих мною українців, є невичерпним. Тому московія (або московщина), російська імперія, потім – як панівний елемент у складі радянського союзу, а також теперішня росія (їхня спадкоємиця) своє вістря боротьби з українством спрямовувала і спрямовує головно проти духовної еліти нації. Завжди нищить найталановитішу, найвідомішу, найактивнішу у духовному розумінні складову суспільства. До прикладу, трагічна доля представників інтелігенції 1920 – 1930-х років, що належать до «Розстріляного відродження» [4; 5, с. 265 – 266].

Тут варто підкреслити, що термін «розстріляне відродження» уперше вжив за 15 літ до зазначеного видання власне Лавріненко Юрій Андріанович

(1905 – 1987) [4, с. 7; 6, с. 13 – 14]. Утім сама ідея створення зазначеної антології і використання терміну «розстріляне відродження» для її назви належить Єжи Владиславу Гедройцю (1906 – 2000) [7, с. 267 – 268; 8; 9]. – польському політику і громадському діячу, видавцю, публіцисту; також він, зокрема – засновник і головний редактор (1947 – 2000) культового часопису «Kultura» (Париж), найвпливовішого польського часопису у вигнанні ХХ-го століття. Більше того, зазначену працю про українську інтелігенцію Єжи Гедройц видав власним коштом. Слава Великому поляку, послідовному і неймовірному українофілу, щирому другу України!

Своєю чергою дослідник «Розстріляного відродження» й укладач відповідної антології, Ю. А. Лавріненко, який сам «встиг» відбутися п'ятирічний термін ув'язнення в Норильському таборі (1935 – 1939), без перебільшення, здійснив трудовий подвиг – важливість паризького видання для «відвернення культурної смерті» українського народу неможливо переоцінити. Слава Великому українцю! Пишаюся земляком із Шевченківського краю. У передмові до свого видання він наводить текст телеграми Об'єднання Українських Письменників «Слово», посланої з Нью-Йорка 20 грудня 1954 р.:

«Москва, СРСР, Другому Всесоюзному з'їздові письменників.

Українські письменники – політичні емігранти вітають з'їзд і висловлюють співчуття письменникам усіх поневолених народів СРСР.

1930 року друкувалися 259 українських письменників. Після 1938 року з них друкувалися тільки 36. Просимо вяснити в МГБ, де і чому зникли з української літератури 223 письменники?» [4, с. 11 – 12].

І далі Ю. А. Лавріненко пише: «До цієї телеграми президія «Слова» подала до преси таке своє пояснення. За приблизними (бо точні поки що неможливі) підрахунками цифра 223 щезлих в СРСР українських письменників розшифровується так: розстріляно 17; покінчили самогубством – 8; арештовані, заслані в табори і іншими поліційними заходами вилучені з літератури (серед них можуть бути розстріляні і померлі в концтаборах) – 175; зникли безвісти – 16; померли своєю смертю – 7. Дані ці приблизні, бо Москва не відповіла на телеграму і тримає далі таємницю своєї розправи над українськими радянськими письменниками того часу. Лише 1956 року почалась неспівзвучна і сором'язлива «реабілітація» кількох імен письменників. З них лише яка пара вернулись живі додому під час реабілітації. Але це тільки одиниці із сотень. І про ці одиниці теж нічого не подається, чому і коли вони були репресовані чи мучені» [4, с. 11 – 12].

В СРСР жертвами стали й учасники дисидентського руху (спочатку осередок українських дисидентів становили «шістдесятники» – нове плідне покоління письменників, поетів, літературознавців). Зокрема, В'ячеслав Чорновіл, Іван Світличний, Іван Дзюба, Євген Сверстюк. Але радянська кримінальна політика проявила себе як антиукраїнська задовго до цього курсу москви – від самого початку, від більшовицького перевороту, який потім вони назвали великою жовтневою соціалістичною революцією.

У боротьбі з інакодумством застосовувалися різні методи, серед них і каральна (або репресивна) психіатрія [10; 11]. Проти неї повстав, зокрема, український лікар-психіатр і правозахисник Семен Глузман, за що у 1972 р. був засуджений до 7 років позбавлення волі і додатково – 3 роки заслання. Колишній дисидент і політв'язень описав всі жахи табірного життя у своїх спогадах [12]. Дай, Боже, йому здоров'я.

Сьогодні російська агресія проти України – це геноцид Українського народу. Вартий уваги такий непересічний факт. Українські юристи запропонували на розсуд міжнародної наукової спільноти алгоритм правової аргументації щодо наявності ознак геноциду Українського народу з боку росії, що вчиняється агресором від 2014 р. Основні засади такого обґрунтування закріплено у пояснювальній записці до Заяви Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні» від 14.04.2022 [13], розвинуто й поглиблено у низці статей [14; 15, с. 12–39].

Коли в СРСР гучно відзначали «300-річчя возз'єднання України з Росією», Юрій Володимирович Шевельов (1908 – 2002) [16, 611 – 613]. написав статтю «Москва, Маросейка» (Бостон, 1954 р.). Великий українець не сумнівався, що святкування Переяслава неминуче колись закінчатся, водночас застерігав: «Історія культурних зв'язків між Україною і Росією – це історія великої і ще не закінченої війни» [17]. Ми завжди маємо пам'ятати про обґрунтоване визначення вченим тріади страшних ворогів українського відродження: «Москва, український провінціалізм і комплекс Кочубеївщини». За Шевельовим, «кочубеївщина» – це втягування «Москви в Україну», намагання «використати її проти своїх внутрішніх ворогів» [18]. Якби навіть нічого більше Ю. Шевельов для України не зробив, то й цього було б достатньо для вшанування пам'яті харків'янина. Слава йому! Отож, пам'ятаймо про наші історичні граблі, які «розкидані» по всій Україні і дотепер нерідко нагадують про себе. Пам'ятаймо одкровення Симона Петлюри 1925 року про «московські воші і свої гниди» [19].

2. У хронологічному порядку пропоную прослідкувати трагічну долю лише кількох постатей. Але спочатку зроблю невеликий відступ. Є у мене давній, непересічний друг – Гальченко Сергій Анастасійович, відомий літературознавець, архівіст. З-поміж інших його посад – завідувач відділу публікацій та використання документів Центрального архіву-музею літератури і мистецтва України (1973 – 1982), генеральний директор музею Тараса Шевченка (2000 – 2005). Від 1 січня 2006 р. – заступник директора з наукової та видавничої діяльності Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Як самобутній вчений-трудівник, Сергій Анастасійович написав багато праць, є упорядником і автором коментарів численних збірок ідейної спадщини Т. Шевченка, В. Винниченка, П. Тичини, В. Сосюри, Остапа Вишні, М. Івченка, М. Драй-Хмари, М. Вороного та інших [20, 44 – 45]. Він творить велику справу. Дай, Боже, йому здоров'я і многая літа!

Цього року тяглість нашої дружби дійде до позначки «55 років». Ми – однополчани. Однодумці. Нещодавно він зробив мені черговий дарунок: видан-

ня «Остап Вишня. Невеселе життя: документальна біохроніка; упоряд., вступ. ст. та прим. С. А. Гальченка. Харків: Фоліо, 2022. 784 с.»; підписано до друку 09.02.2022, напередодні повномасштабного розвитку російської агресії. Своєрідне нагадування про наближення небезпеки від московії...

Книга творилася упродовж тридцяти років. Сергій Гальченко ще в 1989 р. (встиг!) обстежив архіви «Ухтпечлагу» тодішньої Комі АРСР і зібрав унікальні матеріали, які вперше друкуються в такому повному обсязі.

Основою праці стали документи слідчої справи за 1933 – 1934 роки й архівні матеріали (таємні свого часу – під грифом «Совершенно секретно» або «Строго секретно») двотомної справи-формуляра щодо Остапа Вишні – письменника-сатирика, гумориста, перекладача. У виданні зібрані донесення понад півсотні секретних агентів спецорганів про життєдіяльність українського патріота упродовж 1922 – 1955 років. Також подаються записи із табірної щоденника О. Вишні, його листи із таборів, де довелося перебувати письменнику, листи та спогади його родини, близьких йому людей. Публікується і низка творів, що засуджувалися критиканами; власне у їхніх рецензіях письменник називався буржуазним націоналістом і навіть фашистом. Ця книга – свідчення боротьби тоталітарної системи із митцями, найталановитіші з яких зазнавали репресій і знищення.

25 грудня 1933 р. було ухвалено постанову про арешт Остапа Вишні. Під час так званого слідства, яке велося із застосуванням фізичного і психологічного впливу, О. Вишня «визнав свою вину»: нібито він мав особисто вбити партійного лідера республіки П. П. Постишева. Обвинувальний висновок у справі містить, зокрема, таке (мовою оригіналу).

«...ГУБЕНКО-ВИШНЯ в 1917 – 19 гг. работал в Министерстве железных дорог при правительстве Гетмана УНР, с недобитками УНР отступил в Каменец-Подольск, связался там с членами ЦК УПСР (Центральный Комитет Украинской партии социалистов-революционеров. – А. М.) ... и сотрудничал в эсеровских органах «Народная воля» и «Трудовая громада» под псевдонимом ГРУНСКО-ГО...

В 1921 году ВИШНЯ был арестован по делу ЦК УПСР, осужден ЧК на 3 года концлагеря, но затем по ходатайству БЛАКИТНОГО освобожден...

В конце 1933 года организация приняла решение об убийстве тов. ПОСТЫШЕВА...

Таким образом следствием установлено, что ГУБЕНКО-ВИШНЯ являлся членом контр-революционной организации, проводившей работу, направленную к свержению Соввласти, путем вредительства, террора и организации восстания. Принимал участие в обсуждении вопросов, связанных с организацией террористических актов и дал согласие на убийство тов. ПОСТЫШЕВА, т. е. совершил преступления, предусмотренные ст. ст. 54-8 и 54-11 УК УССР...» [21, с. 193 – 194].

3 березня 1934 р. на засіданні Колегії відділу державного політичного управління (рос. – ОГПУ) було постановлено (мовою оригіналу): «Губенко

Павла Михайловича (Остап Вишня) – приговорить к РАССТРЕЛУ с заменой заключением в исправ-труд-лагерь сроком на ДЕСЯТЬ лет, считая срок с 7/XII.33 г.» [21, с. 199].

8 жовтня 1943 р. він був звільнений. Лише 25 жовтня 1955 р. Військовим трибуналом Київського військового округу справу щодо звинувачення Губенка Павла Михайловича (Остапа Вишні) було переглянуто й постанову колегії ОДПУ від 3 березня 1934 р. скасовано, а справу закрито за відсутністю складу злочину [21, с. 21]. Ось така реабілітація.

Остап Вишня пішов у засвіти 28 вересня 1956 р., натомість рішення про зняття його з оперативно-довідкового обліку і знищення справи (справу все-таки передали на зберігання в архів. – А. М.) було ухвалено лише 6 травня 1961 р. Тобто влада боялась Великого українця і мертвого – а раптом воскресне.

3. Наступна трагічна, серед багатьох інших, феноменальна постать вітчизняної історії – Кримський Агатангел Юхимович (15.01.1971 – 25.01.1942). Великий син Українського народу, видатний вчений світового рівня з величезним діапазоном інтересів і знань – сходознавець (орієнталіст), україніст, славіст, історик, етнограф, фольклорист, релігієзнавець, літературознавець (зокрема історик літератури), письменник, поет, прозаїк, перекладач, публіцист. Поліглот, знав понад шістдесят мов. Автор близько 1000 наукових праць. Один із фундаторів Української академії наук – Всеукраїнської академії наук, був її першим неодмінним секретарем (1918 – 1928 рр.), державотворець [22].

Цей перелік наукових та інших напрямів діяльності А. Ю. Кримського як генія, що характеризує його планетарну велич, далеко неповний. Окрім того, 1970 року 16-та сесія Генеральної асамблеї ЮНЕСКО внесла його ім'я до переліку видатних діячів світу.

Пригадаймо 19 липня 1941 р... Скоро місяць як Україна потерпає від фашистської навали, значна її частина окупована німецькими загарбниками. На той час вже тривала битва за Київ (упродовж 7 липня – 19 вересня 1941 р., 72 дні); 9 липня німці увійшли в Житомир, 16 липня була окупована Біла Церква. А «спеціальні органи» тієї пори по-своєму захищають Батьківщину.

19 липня 1941 р. співробітник держбезпеки завітав із Києва до садиби А. Ю. Кримського у Звенигородці, що на Черкащині. На ту пору Агатангел Юхимович – літня, немічна і тяжко хвора людина (страждав на астму, мав проблеми із серцем, майже сліпий; на початку 1941 р. переніс мікроінсульт). Він набрехав вченому, що має завдання допомогти йому дістатися до Києва, звідки переправлять на схід, углиб Радянського Союзу. Насправді заарештували, переправили в Казахстан, але етапом. Так розпочалося катування вченого, що завершилося його смертю 25 січня 1942 р. в кустанайській тюрмі.

Кримінальна справа № 148001 щодо А. Ю. Кримського [23] – типовий приклад радянських репресій, терору і праволомства, кримінальної політики у буквальному розумінні. Навіть у межах тодішньої «соціалістичної законності» вона рясніє неправильним застосуванням кримінального закону й істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону. Зокрема, відсутні по-

станови про порушення відповідної справи та про прийняття її до провадження черговими слідчими; допит А. Ю. Кримського у статусі обвинуваченого не проводився; текст обвинувачення, що складається з одного речення, є неконкретним, упередженим і необґрунтованим: «он являлся идеологом Украинских Националистов проводил антисоветскую националистическую деятельность». Що конкретно інкримінується обвинуваченому (яка з альтернативних дій, передбачених ч. 2 ст. 54-10 КК УРСР), у згаданій постанові не розкрито. Так само – не конкретизовано час і місце вчинення надуманого злочину, за межами професійного усвідомлення й адресат, якому була спрямована вигадана «антирадянська націоналістична діяльність» вченого. Винуватим себе А. Ю. Кримський не визнав [24, с. 264 – 268].

Згідно з формулою кваліфікації злочинів, інкримінованих А. Ю. Кримському, зокрема, передбачених ч. 2 ст. 54-10 (антирадянська пропаганда і агітація) КК УСРР 1927 р., санкція за такі дії була безальтернативною – застосовувалися «заходи соціального захисту, зазначені в ст. 54-2 цього Кодексу, тобто до страсти». Тому маю підстави зробити таке припущення. Якби А. Ю. Кримський у тюрмі дожив до кінця війни, або хоча б до пори, коли розпочалося звільнення нашої землі, його могли б засудити до смертної кари.

А. Ю. Кримський став жертвою політичних репресій сталінської доби фактично за свої дослідження – передусім історії української мови; за послідовну боротьбу з «мовокалічниками та мовозасмітниками». Реабілітований посмертно (постанова про закриття архівно-слідчої справи № 38538 ухвалена 20 травня 1957 р., на ту пору – під грифом «Секретно»; 23 травня затверджена заступником прокурора УРСР).

Дві долі видатних українців – Остапа Вишні й А. Ю. Кримського, це різні два життя, зокрема, за своїми творчими уподобаннями, але схожі за своїм трагізмом. Також їх поєднує любов до української землі, української мови. Зазначене почуття впливає хоча б з такого щирого і теплового повчання О. Вишні, що відображене в його автобіографії (Харків, 15 – 16 березня 1927 р.): «Мову свою я взяв з маминої циці. Це – невичерпне джерело мовне. Зверніть увагу на це, матері, і ваших діточок ніколи не доведеться українізувати. Хто вивершив мову? Робота. Робота і вказівки А. Ю. Кримського та Модеста Пилиповича Левицького, що з ними я мав щасливу нагоду працювати і про яких я завжди згадую з почуттям глибокої подяки» [25]. Очевидно, митець згадує М. П. Левицького за його праці про «гріхи наші проти рідної мови» [26].

Доктор філологічних наук професор Василь Лазарович Микитась (1924 – 1999) на основі архівних першоджерел та видань створив наукову біографію А. Ю. Кримського, але не встиг її оприлюднити. 14 січня 2021 р. неопублікований рукопис цього дослідження дружина покійного вченого, Надія Дмитрівна, передала С. А. Гальченку, який своєю чергою доклав необхідних зусиль, аби праця побачила світ [27]. Українці, прочитайте цей твір. Буде корисно для кожного.

4. У 2020 р. вийшла друком книга про кримінальну справу, життя і смерть Василя Семеновича Стуса [28]. Наведу лише кілька цитат із процесуальних документів, що зібрані у виданні.

Згідно з вироком Судової колегії в кримінальних справах Київського міського суду від 2 жовтня 1980 р. «В. С. Стус займався діями по виготовленню, зберіганню та розповсюдженню з метою підризу та ослаблення Радянської влади ворожої літератури, що порочить радянський державний і суспільний лад, займався поширенням в усній формі з тією ж метою наклепницьких вигадок, що порочить радянський державний і суспільний лад»; постановлено його засудити «за ст. 62 ч. 2 КК УРСР (антирадянська агітація і пропаганда. – А. М.) на 10 (десять) років позбавлення волі із засланням на 5 (п'ять) років.

На підставі ст. 26 ч. 1 КК УРСР Стуса В. С. признати особливо небезпечним рецидивістом.

Вид режиму виправно-трудової колонії призначити йому особливий» [28, с. 576 – 578].

У своєму останньому слові В. Стус сказав: «Я не визнавав і не визнаю себе винним. До самої смерті я буду стояти на обороні правди від брехні, чистих людей від убивць, Ісуса Христа від диявола» [28, с. 561].

Було нереальним відбути призначене покарання: «4 вересня 1985 р. в карцері табору особливого режиму ВС-389/36 у селі Кучино Чусовського району Пермської області пішов із життя 47-річний поет і правозахисник Василь Стус» [28, с. 617].

Ухвалою судової колегії Верховного Суду УРСР від 2 серпня 1990 р. зазначений вище вирок скасовано, а справу на підставі п. 2 ст. 6 КПК УРСР закрито за відсутністю в діяннях В. С. Стуса складу злочину. Трохи раніше, постановою Пленуму Верховного Суду УРСР від 15 червня 1990 р. аналогічне рішення ухвалено щодо першого вироку, від 7 вересня 1972 р., яким В. С. Стус був засуджений за ч. 1 ст. 62 КК УРСР на 5 років позбавлення волі [28, с. 611].

Поза сумнівом, Стус Василь Семенович – пасіонарна особистість, сповнена самопожертви за національну ідею, права людини. Слава йому!

5. У підсумку формують остаточну думку: до народної пам'яті має навіки запасти злочинна діяльність московії проти України. Набуті враження від минулого і сьогодення переконливо свідчать про те, що московія завжди агресивно, вороже переймалася думами і справами українських митців. Таких зазвичай знищували або, у творчому розумінні, їх спіткала нездоланна вербальна самотність, якщо вони залучалися до підспівування владі. Так чи інакше, духовну еліту позбавляли справжнього призначення – вірою і правдою служити народові. Сьогодні як ніколи актуальним є гасло 1926 р. – «Геть від Москви!».

1. Орвел Дж. 1984: роман; пер. з англ. Н. Ференс. Київ: КМ-Букс, 2023. 328 с.
2. Савченко Федір. Заборона українства 1876 р. До історії громадських рухів на Україні 1860 – 1870-х рр. Харків; Київ: Державне видавництво України, 1930. 415 с. URL: http://history.org.ua/LiberUA/e_dzherela_ZabKoz_1876/e_dzherela_ZabKoz_1876.pdf

3. Чубинський М. П. Українська національна ідея і її правові постулати. *Українська життя*. 1913. № 6. С. 5 – 20.
4. Розстріляне відродження: антологія 1917 – 1933: поезія – проза – драма – есей; упоряд., авт. передм. Юрій Лавріненко. Paris: Instytut Literaski, 1959. 980 с. URL: https://web.archive.org/web/20101213085603/http://fmm51.org.ua/html_books/lavrinenko_rozstriliane_vidrozhennia.htm
5. Розстріляне відродження. Енциклопедія історії України: у 10 т.; редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 2012. Т. 9: Прил – С. 944 с.
6. Лавріненко Юрій Андріанович. Енциклопедія історії України: у 10 т.; редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 2009. Т. 6: Ла – Мі. 2009. 784 с.
7. Гедройц Єжи. Енциклопедія історії України: у 10 т.; редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 2003. Т. 2: Г – Д. 2004. 528 с.
8. Гедройц Єжи. Автобіографія у чотири руки. Київ: Дух і Літера, 2022. 408 с.
9. Гнатюк Оля. Сто років самотності. У липні минає сто років від дня народження Єжи Гедройця. У вересні минає шість років від дня його смерті. URL: https://zn.ua/ukr/ART/sto_rokiv_samotnosti_u_lipni_minae_sto_rokiv_vid_dnya_narodzhennya_ezhi_gedroytsya_u_veresni_minae_s.html
10. Історія хвороби Леоніда Плюща. Упорядкування і коментарі Тетяни Ходорович; переклад з російської; видання друге, доповнене. Мюнхен; Нью-Йорк: Сучасність, 1976. 206 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/2346/file.pdf>
11. Плющ Леонід. У карнавалі історії. З додатком Тетяни Житнікової-Плющ; редакція, вступ і переклад Марка Царинника; видання друге. Нью-Йорк: Сучасність, 1980. 373 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/5057/file.pdf>
12. Глузман С. Ф. Рисунки по пам'яті, или Воспоминания отсидента. Киев: Изд. дом Дмитрия Бурого, 2012. 514 с.
13. Постанова Верховної Ради України «Про Заяву Верховної Ради України “Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні”» від 14.04.2022. № 2188-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2188-20#Text>
14. Denys Azarov, Dmytro Koval, Gaiane Nuridzhanian, Volodymyr Venher, *Understanding Russia's Actions in Ukraine as the Crime of Genocide, Journal of International Criminal Justice, Volume 21, Issue 2, May 2023, Pages 233–264.*
15. Азаров Д. С., Коваль Д. О., Нуріджанян Г. С., Венгер В. М. Війна Росії проти України як геноцид Українського народу (переклад з англійської Д. С. Азарова). *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2023. Том 11. С. 12–39.
16. Шевельов Юрій Володимирович. Енциклопедія історії України: у 10 т.; редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 2013. Т. 10: Т – Я. 2013. 784 с.
17. Шевельов Юрій. Москва, Маросейка. URL: <https://parafia.org.ua/biblioteka/statti/moskva-marosejka/>

18. Панченко Володимир. «Кочубеївщина»: чому нашим політикам варто навідатися в Борщазівку. URL: <https://uainfo.org/blognews/1564132690--kochubeyivshchina-chomu-nashim-politikam-varto-navidatisya-v.html>
19. Симон Петлюра. Московська воша. Оповідання дядька Семена про те, як московські воші їдять Україну та що з ними треба робити. Париж: Бібліотека ім. Симона Петлюри і Націоналістичне видавництво в Європі, 1966. 100 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/proza/499-petlyura-s-moskovska-vosha/>
20. Гальченко Сергій Анастасійович. Шевченківська енциклопедія: в 6 т. Т. 2: Г – З; редкол.: М. Г. Жулинський (гол.) та ін. Київ, 2012. 760 с.
21. Остап Вишня. Невеселе життя: документальна біохроніка; упоряд., вступ. ст. та прим. С. А. Гальченка. Харків: Фоліо, 2022. 784 с.
22. Музика А. А. Слово до патріотів Українського народу. Наука і правоохорона. 2020. № 1. С. 387 – 393.
23. Дело № 148001 по обвинению Крымского Агатагела Ефимовича. URL: <file:///C:/Users/pc/Desktop/263-1-39424.pdf>
24. Докладно див.: Музика А. А. Кримінальна справа проти А. Ю. Кримського: осмислення радянського праволомства. До 150-річчя від дня народження академіка А. Ю. Кримського: матеріали Міжнародної наукової конференції (Київ, 19–20 жовтня 2021 року). Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 270 с.
25. Остап Вишня. Моя автобіографія. URL: <https://mala.storinka.org/%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BF-%D0%B2%D0%B8%D1%88%D0%BD%D1%8F-%D0%BC%D0%BE%D1%8F-%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0-%D1%84%D1%96%D1%8F-%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8-%D1%81%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B8-%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BE.html>
26. Левицький Модест. Паки й паки (про нашу літературну мову). Відень; Київ: Наша воля, 1920. 68 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=9632>
27. Микитась Василь. Геній у терновому вінку: А. Ю. Кримський; відп. ред. С. А. Гальченко. Київ: Наукова думка, 2022. 163 с.
28. Справа Василя Стуса. Збірка документів з архіву колишнього КДБ УРСР; уклад. В. Кініані. Харків: Віват, 2020. 688 с.

Музика Анатолій. Знищення духовної еліти українського народу як напрям кримінальної політики Московії та її спадкоємців

Стаття присвячена дослідженню систематичної політики знищення української духовної еліти, яку проводили Московія, Російська імперія, Радянський Союз та сучасна Росія. Автор на конкретних історичних прикладах демонструє, що агресивна протидія українській незалежності завжди була пріоритетом московської політики, починаючи від фальсифікації історії та привласнення поняття «Русь». Аналізується репресивна політика щодо української мови (Валуєвський циркуляр 1863 р., Емський указ 1876 р.) та фізичне знищення представників інтелігенції. Особливу увагу приділено трагічним

долям видатних українців: Остапа Вишні, який був засуджений на 10 років таборів за сфабрикованими звинуваченнями; Агатангела Кримського – всесвітньо відомого вченого-поліглота, заарештованого у 1941 році та загинлого в казахстанській тюрмі; Василя Стуса – поета-дисидента, засудженого як особливо небезпечного рецидивіста, який помер у карцері пермського табору. Автор наводить документальні свідчення з архівних матеріалів, слідчих справ, таємних донесень агентів спецорганів. Підкреслюється, що з 259 українських письменників, які друкувалися у 1930 році, після 1938 року залишилося лише 36. Стаття доводить, що знищення духовної еліти було свідомою та послідовною політикою, спрямованою на придушення української ідентичності та національного відродження. Сучасна російська агресія розглядається як продовження цієї історичної політики геноциду українського народу.

Ключові слова: духовна еліта, репресії, геноцид, кримінальна політика, Московія, українська ідентичність, політичні переслідування, Розстріляне відродження, тоталітаризм, національне відродження.

Muzyka Anatolii. Destruction of the Spiritual Elite of the Ukrainian People as a Direction of Criminal Policy of Muscovy and Its Successors

The article investigates the systematic policy of destroying the Ukrainian spiritual elite carried out by Muscovy, the Russian Empire, the Soviet Union, and modern Russia. Through specific historical examples, the author demonstrates that aggressive opposition to Ukrainian independence has always been a priority of Moscow's policy, starting from falsifying history and appropriating the concept of «Rus». The repressive policy toward the Ukrainian language (Valuev Circular of 1863, Ems Ukaz of 1876) and the physical destruction of intellectuals are analyzed. Special attention is paid to the tragic fates of prominent Ukrainians: Ostap Vyshnia, sentenced to 10 years in labor camps on fabricated charges; Ahatanhel Krymsky – a world-renowned polyglot scholar arrested in 1941 who died in a Kazakhstan prison; Vasyl Stus – a dissident poet sentenced as a particularly dangerous recidivist who died in solitary confinement in a Perm camp. The author presents documentary evidence from archival materials, investigative files, and secret reports of special service agents. It is emphasized that of 259 Ukrainian writers published in 1930, only 36 remained after 1938. The article proves that the destruction of the spiritual elite was a conscious and consistent policy aimed at suppressing Ukrainian identity and national revival. Current Russian aggression is viewed as a continuation of this historical policy of genocide against the Ukrainian people. The research reveals the mechanisms of totalitarian repression and demonstrates how cultural figures became victims of political persecution for their patriotic stance and defense of Ukrainian language and culture.

Keywords: spiritual elite, repressions, genocide, criminal policy, Muscovy, Ukrainian identity, political persecution, Executed Renaissance, totalitarianism, national revival.